

Roman

Poštnina plačana v gotovni številka 2 Din

Naročnina: 1 mesec 8 Din,
1/2 leta 20 Din, 1/4 leta 40 Din,
vse leto 80 Din. — Račun
poštne hranilnice v Ljubljani
štev. 15.393. — Dopisi: „Ro-
man“, Ljubljana, Ereg 10-12

Tednik za vse / Izhaja ob sobotah / Ljubljana, 12. IV. 1930 Leto II. - Štev. 15

VSEBINA: Wildenbruch — B. R.: V OBJEMU TEME, roman. — M. Beutler: BLJUVANJE OGNJENIKA PO NAROČILU, groteska. — M. Erdödy: ŽENA MI JE NEZVESTA (Iz dnevnika zakonskega moža). — M. Soščenko: CARJEVA BRADA, črtica. — Max Brand: TIGER, roman. — PISANE ZGODBICE. — DROBIŽ. — KUHINJA IN DOM. — SALE. — KAJ OBETA KINO.

V objemu teme

roman
poč. v. Wildenbrucha
priredil B. R.

„Ali si čula?“ se je nasmehnil. „To je dobro znamenje. Stopnice so spoznale svojo novo gospodarico...“

Skozi temno predsobo, kamor je le skozi majhno okence pod stropom prihajalo nekaj svetlobe, sta prišla v veliko dvorano. Na sredi je stala pogrnjena miza.

„Zdaj se boš najprej malo okrepčala, kajne?“

Stopila je h kaminu, kjer je prasketal velik ogenj. Potem je šla k oknu in pogledala ven. Spodaj je ležal park. Zdaj je šele videla, kako obsežen je. Na desni pa so bila odprta vrata in skozi nje je videla dolgo vrsto sob.

„Egon,“ mu je dejala vroče. „Rajši bi prej videla sobe. Jedla bova pozneje. Saj nisem lačna...“

Kako so bile lepe te sobane! Samo bogato starinsko pohištvo in udobni naslanjači iz ebnovine. Na stenah so visela velika zrcala v pozlačenih okvirjih in vse polno starih podob.

Danica bi bila najrajši obstala pod sleherno sliko in jo občudovala. Toda spomnila se je, da mora biti še pred večerom doma, zato se ni hotela predolgo muditi. Dalj časa je ostala samo v poslednji sobi, kjer je bila galerija — tam so bile zbrane slike vseh višavskih graščakov.

Občudovala jih je, njih pisane obleke in njih obraze. Vezala jih je neka notranja podobnost, ki je ni bilo težko opaziti. Sami lepi plemeniti obrazi, bledih črt in temnih, otožnih oči, vrsta ljudi, ki so drug za drugim morali

prenašati težko breme življenja in bili veseli, ko so ga lahko prevalili na rame naslednika.

Pogled ji je obstal na Egonu, ki je že nestrpno čakal pri vratih, da jo odvede naprej. Njegov obraz ga je izdajal za pravega potomca višavskih graščakov.

Ko je opazila, da jo že težko čaka, je pohitela k njemu. Tedaj pa je vsa prepadena obstala. Tik ob vhodu v sosednjo sobo je visela slika, ki jo je navdala z grozo. Naslikan je bil star sivolas mož v dolgi črni suknji s širokim španskim čipkastim ovratnikom, sedeč za mizo, ki je bila polna steklenic in retort, kakršne so nekdaj rabili alkimisti.* Nekaj strašnega pa so bile oči tega moža. Še vedno so bile žive in srepele s platna v opazovalca.

Ko je Danica nema stala pod sliko, je stopil Egon k njej in jo prijel za roko.

„Idiva,“ ji je rekel in v njegovem glasu je bilo nekaj odurnega.

Toda ona ni mogla odtrgati pogleda od slike. Tedaj se je Egon obrnil k vratom, odkoder sta prišla.

„Ali ti nisem ukazal, da snemi to sliko?“

Ozrla se je. S kom je govoril?

Med vrati je stal stari Ivan.

„Nič mi niste naročili,“ je uporno odgovoril sluga.

V tem trenutku je Danica začutila, da se je stresla Egonova roka, ki jo je stiskala k sebi.

„Če ti nisem naročil, ti zdaj zapovem. Slika mora proč! Takoj!“

Starec se je zravnal in stopil bliže h graščaku.

„Kaj? Slika starega gospoda... proč...?“

„Da,“ je zakričal Egon.

„Kam... kam... naj jo odnesem?...“

* Srednjeveški učenjaki, ki so poskušali pridobivati zlato iz cenejših kovin.

„Gori na podstrešje.“

Ivanove oči so se zasvetile. Kakor da ne verjame svojem ušesem, je še enkrat vprašal:

„Kam...?“ Obraz mu je posinel. da bi nesel sliko na podstrešje... gori med staro šaro?“

Tedaj pa je bilo Egonu dovolj. Stisnil je pesti in zakričal:

„Ali pa na tla z njo!“

Danica se je prestrašila. Še nikdar ni čula takega glasu iz Egonovih ust. Preletelo jo je... Saj ni več kričal... rjovel je kakor razjarjena zver.

„Na tla z njo, na tla...“

Njegov obraz je bil spačen in iz oči so mu švigali plameni.

„Egon!“ je vzkliknila in se ga oklenila.

Ko je čul njen drhteči glas, je pobesil oči. Videl jo je, kako je stala smrtno bleda pred njim in trepetala. Prestrašil se je.

„Moj Bog, Danica, kaj sem storil...“

Njegov glas je bil spet miren. Rahlo jo je vzel v naročje in jo nesel v sosednjo sobo, kjer jo je položil na divan. Potem je pokleknil pred njo, skril glavo v njeno naročje in jo objel z rokami, kakor bi se bal, da mu ne bi pobegnila. Toda Danica na to ni niti mislila. Strahotni dogodek, ki mu je bila priča, jo je tako prevzel, da je bila brez moči.

Ko je Egon videl, da še vedno drhti, jo je proseče pogledal.

„Nikar se me ne boj, Danica... nikar se me ne boj... Samo zaradi tebe sem se tako razjezil, ko sem videl, da si se prestrašila...“

Ni mu mogla odgovoriti. Še tesneje jo je pritisnil k sebi.

„Ne zbeži... ostani pri meni...“

Takrat se ji je zasmilil. Naslonila je svojo glavo na njegovo in se razjokala.

Tako sta ostala dolgo časa brez besed. Tiho je bilo v sobi, tako tiho, da se je čulo samo prasketanje gorečih drv v kaminu. Danici se je zdelo, da gledajo nanjo vsi višavski graščaki, ki vise na stenah galerije. Čutila je kako blodijo po njej pogledi tistih otožnih oči, ki jih ima Egon, ki so jih imeli vsi njegovi predniki razen starca, čigar slika je ležala poteptana na tleh v sosednji sobi.

Končno se je spet zavedla.

„Pojdi, Egon, saj še nisva vsega videla.“

Tedaj je mladi graščak vstal in jo začudeno pogledal.

„Kaj, Danica? Ali bi rada še kaj videla?“

Hotela mu je vlti novega poguma.

„Seveda! Ali nisi obljubil, da mi razkažeš vso graščino?“

Obesila se mu je na roko in se po sili nasmehnila. Hotela je, da bi čital v njenem obrazu, da je vse pozabila.

Pokazal ji je dve majhni sobici v bližini, ki ju je bil namenil njej.

„Kako je tu lepo,“ je vzkliknila veselo, „samo... če se ne bom bala, ko je vse tako mrko... temno...“

„Tudi na to sem že mislil,“ je tiho odvrnil. „Če ti je prav, pojdeva jutri v trgovino, da izberem novo svetlejšo pohištvo.“

„Ze jutri? Seveda mi je prav.“

Stal je pred njo, kakor berač pred kraljico in vendar — saj je bilo v resnici ravno narobe. On, ki je bil tako močan, da bi jo z rokami zdrobil kakor steklo, jo je ponižno prosil, naj mu dovoli, da položi pred njo vse svoje bogastvo... Kakor premaganec pred zmagovalko... In niti poljubiti se je ni upal... Neizrekljivo usmiljenje ji je vstajalo v duši in solze so ji silile v oči. Toda ni jim dala priti na dan. Silila se je k smehu, a zaman! Ko je videla, da se ne more več premagati, se je vzpe-la k njemu in njune ustne so se strnile v dolg poljub. Ta poljub je povedal več ko vse besede. Povedal je, da sta si sklenila ustvariti novo življenje v tej stari zapuščeni hiši.

Hitrih korakov sta se potlej vrnila v sobo, kjer ju je čakala malica. Jedi so se medtem že ohladile, a to ju ni motilo. Ko je Ivan menjal krožnike, je Egon nalil vina. Danica je izpraznila čašo na dušek. Ne morda zaradi žeje, ampak zato, da bi se ji vrnila dobra volja. Hotela je biti „solnce“, da bi bila „zemlja“ vesela in zadovoljna...

Edino, kar jo je malce motilo, so bili pogledi starega Ivana, ki je stal za stolom svojega gospodarja.

Gotovo je še zmerom premišljal, zakaj je Egon prej tako kričal nad njim. Smilil se ji je. Hotela se mu je prikupiti. Videla je, da med njim in Egonom ni vse v redu, zato je hotela to nasprotje premostiti.

„Pohvaliti vas moram, Ivan,“ mu je dejala prijazno, „vse je v tako lepem redu. Nikjer nisem videla prahu...“

Ko je starec začul svoje ime iz njenih ust, je dvignil glavo in jo začudeno pogledal. Tedaj je zagledala njegove oči in beseda ji je zastala v grlu.

Kakšne oči! Strmele so vanjo, kakor bi jo hotele predreti. In njegova usta! Odprla so se in pokazala se je dolga vrsta belih zob. Črte njegovega obraza... kaj je odsevalo iz njih? Tedaj se je šele zavedla. Sovrašтво, smrtna mržnja!

Kaj mu je storila? Ali jo zato tako sovraži, ker je bila nehoti vzrok prepira med njim in Egonom?

Graščak je opazil, da je umolknila. Ozrl se je vanjo in videl njen mrtvaško blede obraz.

„Kaj ti je, Danica? Ali si bolna?“

„Ne, ne,“ je odvrnila boječe.

„Pozno je že, Egon,“ je povzela nato z drhtečim glasom. „Čas je, da odideva...“

Vstala je, toda noge so ji odpovedale. Če ne bi bil Egon priskočil, bi se bila zgrudila.

„Kaj ti je, Danica? Povej mi, prosim te...“

Njen pogled je blodil po sobi. Videla je, da je starec izginil.

„Ne vem, kaj sem mu storila,“ je šepnila boječe. „Tako strašno me je pogledal, da sem se kar prestrašila...“

„Kdo? Ivan?“

„Moj Bog, miruj!“ ga je prosila. Opazila je, da se mu vrača jeza, ki se je tako bala.

„Odženem ga!“

„Ne, ne!“

„Odženem ga,“ je ponovil jezno.

Med tem sta prišla na stopnice. Egon je govoril tako glasno, da je odmevalo po vsej hiši. V veži je stal Ivan. Moral je slišati, kaj je rekel gospodar. In tedaj se je zgodilo nekaj nezasišanega.

Ko sta bila Egon in Danica na poslednjih stopnicah, se je starec vrgel na kolena in iztegnil roke. Sivi lasje so mu padli na čelo in kri mu je prišla v oči. Odprl je usta, hoteč nekaj reči, toda iz grla ni spravil besedice. Potem se je vrgel na tla, da je njegova siva glava udarila ob stopnice.

„Jezus,“ je zajecljala Danica in groza jo je obšla.

„Gospod... spoditi me hočete... in jaz sem vas nosil na rokah... in zmerom sem vam zvesto služil... in dobro sem vam hotel... zdaj me pa hočete spoditi...“

Danica se je tesno oklenila Egonove roke. Ni se več zavedala, kaj dela, in kakor v omotici mu je rekla:

„Obdrži ga, Egon... Če me imaš kaj rad, obdrži ga...“

Graščak jo je brez besed pobožal po laseh. „Vstani Ivan,“ je rekel trdo. „Zaenkrat ti odpustim!“

Starec se je pobral s tal. S pobešeno glavo je stal pred gospodarjem in v zadregi si je jel brisati prah z rokava.

„Zahvali se gospodični. Poljubi ji roko. Samo na njeno prošnjo te obdržim.“

S pobešeno glavo je stopil starec k njej, da bi ji poljubil roko. Danico, ki tega ni bila vajena, je obšla zadrega, toda Egon ji je šepnil:

„Ne brani se! Tako mora biti...“

Ko je videla pred seboj starega sključenega hlapca, ki ni vedel, kaj naj stori, se ji je zamislil. Da ga potolaži, mu je rekla prijazno:

„Saj bo vse dobro. Nič se ne bojte!“

Hotela je videti, kako bodo učinkovale te besede, toda starec je še zmerom gledal v tla.

„Čuden človek,“ si je mislila in odšla z Egonom.

Na dvorišču je avto že čakal. Sedla sta vanj in ko sta bila na cesti, se je Danica globoko oddahnila. Iz kraljestva strahov in senc se je vračala v življenje...

Duševni naporji so jo tako potrli, da se je onemogla stisnila v kot avtomobila. Egon se je zatopil v svoje misli. Ko sta se pripeljala v Ljubljano, je bila že noč.

VII

PRED POROKO

Stric in teta sta sedela za mizo in čitala. Ko je stopila Danica v sobo, se zanjo niti zmenila nista. Komaj da sta odkimala na njen pozdrav.

Danica je bila tega vajena. Brez besed je sedla v kot in se lotila svojih ročnih del.

Toda delo ji ni šlo od rok. Neprestano ji je uhajal spomin k Egonu in njegovemu domu.

Kakšno nasprotje! Popoldne je bila na Višavi, zdaj pa v tej izbici. Da je stanovanje borno, je vedela, da je pa tako zelo borno, se

je šele zdaj docela zavedla. In kako dolgočasno!

Gledala je teto in strica. Stara sta, pozabila sta že, da živita, in za njo se sploh ne menita. Tam daleč pa je on, ki hoče stopiti iz noči in teme v svetlo zdravo življenje. On, ki hrepeni po njej, kakor žejni popotnik po vodi.

Ko je danes popoldne sedela v veliki sobi višavske graščine pri malici, ko jo je obhajala smrtna groza, je vstala v njej misel, da tam ne bo mogla živeti, da se bo morala ločiti od Egona. Zdaj pa so jo te misli minile.

Pomislila je na park, na tihi park in zasanjala se je, kakšen bo spomladi. In poleti... in jeseni... Pomislila je na graščino, na molčecce sobane, na slike višavskih graščakov. Ali ji niso govorili njihovi žalostni obrazi: „Ne boj se nas... Nismo hudobni... samo nesrečni smo...“

Ali ji niso hoteli reči: „Pomagaj mu... Poslednjemu izmed nas... Saj vidiš, da potrebuje tvoje pomoči...“

Dolgo ni mogla zaspiti. Slonela je na postelji in jokala.

Zdelo se ji je, da stoji pred njo, da jo gleda s svojimi velikimi otožnimi očmi in jo prosi odpuščanja. On, ki ni ničesar zagrešil...

„Ne, ne, nikdar te ne bom zapustila! Moja ljubezen je močnejša od strahu...“

Česa se je bala? Sama ni vedela in vendar se ji je stiskalo srce v neznani grozi.

„Naj pride karkoli,“ si je rekla odločno, „stala ti bom ob strani in ti pomagala... da... da...“

In med tem ko so njene ustnice še vedno šepetale poslednjo besedo, ji je zdrknila glava na blazino.

Danica je zaspala.

Koliko dela je bilo naslednje dopoldne! Hodila je z Egonom iz trgovine v trgovino, in nakupovala. Pohištvo, nove tapete, zastore, preproge, vse.

Opoldne sta kosila v restavraciji, potem pa sta se odpeljala z avtom v okolico.

Danica je bila vesela in oči so se ji iskrile. Egon jo je objel in pritisnil k sebi. Ob tem stisku jo je obšla neka sladka opojna slast. Ko ji je pod njegovimi vročimi poljubi zažarela kri v žilah, jo je izpreletelo. Prvič se je zavedla, da je ženska.

Vsa srečna se je nasmehnila. Egon pa jo je prijel za roko in ji rekel tiho:

„Jutri pojdeva v modne trgovine...“
Zardela je.

„Kaj pa misliš? Za balo mora vendar vsako dekle samo skrbeti!“

Tedaj je pomislila:

„Kako? Kdo mi bo dal denarja? Stric in teta, ki sama nič nimata?...“

„Pri tebi je drugače. Saj sem ti že rekel, da si moja luč, in luč si mora vsakdo sam prižgati. Tudi srečo si mora človek sam ustvariti, če hoče, da bo res sreča, prava sreča... Samo če boš v oblekah, ki ti jih bom jaz daroval, se mi bo zdelo, da si moja, čisto moja. Ali ni res?“

Ni mu mogla ugovarjati. V začetku, ko ga še ni ljubila, ko je čutila samo usmiljenje do njega, ki jo je prosil ljubezni, je bdela samo njena duša. Zdaj pa je oživelo tudi njeno telo. V srce se je vkrala ljubezen in z njo novi, dotlej neznani sladki občutki, ki so jo vlekli k njemu.

„Drevi bo gotova moja nova svilena obleka,“ mu je rekla Danica in se sklonila k njemu. „Če me hočeš videti v njej, pridi jutri dopoldne.“

Oči so mu vzplamtele. Potem se ji je iztrgal in zbežal po stopnicah.

Danica si niti misliti ni mogla, kaj ga je tako razburilo. Tudi ona je trepetala. Zakaj? Sama ni vedela. Ali je ogenj, ki je gorel v njem, zajel tudi njo?

Drugo jutro je vstala zelo zgodaj. Zaprla se je v svojo sobico in si pomerjala novo obleko.

Sedla je na stol in se smehljala sama sebi kakor otrok; komaj, da se je upala pogledati se v zrcalo. Stopila je predenj in se jela ogledovati. Zdajci pa je videla, da so se odprla vrata za njenim hrbtom. Od presenečenja ji je zastala roka. Na pragu je stal Egon.

Danica je bila v tem trenutku res lepa. Obleka se ji je na moč podala — še nikoli ni imela tako lepe. Zardela je. Preden mu je mogla reči, naj še malo potrpi, je stal za njo. Čutila je, kako so jo pograbile njegove krepke roke in dvignile k sebi kakor drobno bilko, in lice ji je zažarelo pod njegovimi poljubi.

Dalje prihodnjič

M. Beutler:

Bljuvanje ognjenika po naročilu

Miss Stevensonova, dolarska princesa iz Amerike, sloni na odprtem oknu hotela v Mes-sini. Mister Steelford, njen potni maršal, tajnik in vdani sluga njenega imetja, stoj za pisalno mizo in čaka njenih ukazov. Miss odpre usta, nekoliko zazeha in reče: „Želim vulkanski izbruh! Naročite ga pri potniškem uradu Cook!“

V potniškem uradu. Poslovodja.

„Dobro jutro, Miss Stevensonova želi ognjeniški izbruh. Napravite proračun!“

„Mister Steelford, ognjeniški izbruh na temelju zemeljskih motenj...“

„Dobro, te zemeljske motnje bomo plačali... Koliko po priliki?“

„Vselej na vdano uslugo Miss Stevensonovi, toda pri tem je nekaj težkoč...“

„Nikakih težkoč ne more biti, če so na razpolago neomejena sredstva... Pripravite izbruh. Vštevi majhno gorečo vasico... in prošim z natančnim datumom, Miss Stevensonova ima rada red...“

Poslovodja ne bi rad izgubil imovite poslovne prijateljice: „Ali ne bi morda rajši priredili kak dvoboječek za gospodično Stevensonovo? Z zajamčeno smrtnim koncem?“

„Ne pride v poštev.“

„Ali pa nemara majhno diskretno usmrtilcev... s srednjeveškimi zavlačevanji... mučilnicami...“

„Miss Stevensonova želi ognjeniški izbruh...“

Poslovodja se vznemiri, obupuje, zaječi:

„Storili bomo, kar bo v naši moči.“

„Halo, tu Cook!“

„Tu Steelford...“

„Mister Steelford, naročilo je neizvršljivo... na žalost! Saj razumete... Vlada ne dovoli... nemogoče.“

Mister Steelford pobledi. Miss Stevensonova počasi nabere obrvi:

„Kaj? Nič ni mogoče, mister Steelford.“

„Vlada ne dovoli...“

„Zakaj ne bi dovolila! Cook naj se dogovori z njo na polovico.“

„Evropa je v teh stvareh še staromodna, Miss Stevensonova...“

„Uf... Torej ognjeniškega izbruha ne bo?“

Miss Stevensonova zapove takojšen povratak v San Francisco.

Potresna postaja San Francisco.

„Dobro jutro, Miss Stevensonova želi ognjeniškega izbruha.“

„Miss Stevensonova? Dobro, mister Steelford, obrnite se na posebno pisarno za umetne vulkanske izbruhe, mister Stone...“

Posebna pisarna mistra Stona. Mister Stone sam, kemik in sportnik...

„Dobro jutro! Miss Stevensonova želi ognjeniškega izbruha...“

„Z velikim veseljem.“

„Termin?“

„Dovolite, da pogledam v koledarju... prihodnjo sredo!“

„Cena?“

„Dvajset milijonov, plačljivo takoj!“

„Nekaj majhnih vasi...?“

„Vse všteto, kakopak.“

„Velja.“

V listih jame nekaj šelesteti. Glasovi... San Francisco prisluhne... Mexico prisluhne... Chicago prisluhne... Na borzi veliko vznemirjenje...

Zakaj? Velikanski nakupi razstreliv? Mister Steelford leti v Mehiko. Miss Stevensonova se uri v vihtenju kija na strehi svoje hiše v Los Angelesu.

New York prisluhne. Kupčije v ekrazitu? Ogromna naročila nitroglicerina? Oboroževanje? Kje? Vojna? Japonska...? Ali...? Amerika zadržuje sapo.

Amerika prisluškuje... Evropa prisluškuje...

Listi vseh delov sveta vrše kakor vodopadi... A kje? Na katerem koncu?

Mister Stone pride k Miss Stevensonovi v posete in ostane pri njej čez nedeljo. Mister Stone poroča: Visoka planota okoli Mexica... staro ognjeniško ozemlje... 6000 zaposlenih

delavcev... širok rov že izkopen... tri vasi zgrajene... pet skladišč razstreliv...

Miss Stevensonova strelja vse popoldne moskite na obali oceana...

Povratak mistra Steelforda. Nekam bled je... Letalo za vožnjo v Mexico je že pripravljeno. Miss Stevensonova vstopi s svojim psičkom pod pazduho.

„Halo, mister Steelford... Kaj novega? Zakaj tako blede?...“

Razburjene množice ljudi, posebne izdaje... „Zelo nesrečna vest, Miss Stevensonova. Ognjenik je, ne da bi se bil držal dogovorjenega termina, sam od sebe začel bruhati... Tri vasi porušene. 6000 ljudi mrtvih... Skladišča razstreliv razdejana... Velikanska katastrofa...“

Miss Stevensonova stopi iz letala in se s poslikanimi očmi sanjavo zagleda v mistra Steelforda.

„Saj to je kršitev pogodbe, mister Steelford! Tožite na povrnitev dvajset milijonov!“

Mihael Erdödy:

Žena mi je nezvesta

(Iz dnevnika zakonskega moža)

Ko sem mu v obliki predujma izplačal že celo premoženje, mi je gospod Vohač zagotovil, da mi predloži o zakonski zvestobi moje žene v toku štiri in dvajsetih ur natančno poročilo. Pomirjen sem zapustil detektivsko pisarno, zanašaje se na preizkušeno spretnost gospoda Vohača, v glavnem pa na verodostojnost njegovih informacij, ki bodo vendarle že nekoliko osvetlile moje domače ognjišče in mi razodele, kdo dvori moji ženi. Zakaj da je tu nekdo po sredi, je izven slehernega dvoma. Tedne hodim že na prežo, opazujem, zalezujem in raziskujem, a vse zaman. Zdaj pa bo vendarle že stvari konec in nadejam se, da zgrabim kalitelja mojega zakonskega miru za vrat.

Ob treh popoldne sem poljubil ženo na čelo in hlineč ravnodušnost, odšel. Ko sem stopil skozi hišna vrata na cesto, je takoj zbudila mojo pozornost počohana postava, ki je hodila pred hišo gor in dol. Pogledal sem možu

v obraz, nakar je takoj pobesil oči in šel dalje. Obstal sem in pogledal za njim.

„Tale bo,“ sem ugotovil z občudovanja vrednim instinktom in stopil čez cesto, kjer sem se skrila za prva vrata.

„Tale bo,“ sem zmagoslavno ponovil in ga premeril od lakastih čevljev pa do sivega žametastega klobuka, pri čemer sem si dejal, da neumnejšega bedaka še nisem videl.

Zvečer sem se vrnil domov. Ženi nisem omenil besedice. Zaprl sem se v delovno sobo in telefonično pozval detektivsko pisarno.

„Halo, kaj je novega?“

„Gospod,“ sem dobil odgovor, „vse gre da bolje ne more iti. Pomirite se, ničesar se vam ni treba bati...“

„Kako da ne?“

„Ker je dotičnik tepec, ničla, ki se z vami vobče ne more vzporejati. Rečem vam, gospod, da smo vestno pljunili v roke in dosegli uspeh. Ali vas zanimajo podrobnosti?“

„Na vsak način.“

„Prosim. Dotičnik se je pojavil pet minut čez tri pred vrati vaše hiše. Izprva se je nekam obotavljal, potlej pa je šel na drugo stran ceste in se skrila za hišna vrata...“

„Kakšne vnanjosti je bil?“

„Brezpomembne, gospod, docela brezpomembne. Še enkrat vam rečem, bedak, na katero vam ni treba biti ljubosumen...“

„Lakasti čevlji, siv žametast klobuk...“

„Kje neki!“

„Nego?“

„Promenadni čevlji, rumen površnik, črn klobuk...“

„Oprostite, to je pomota. Tisti mladi mož, ki je danes ob treh popoldne za hišnimi vrati prežal, je imel lakaste čevlje in siv žametast klobuk...“

„Oprostite, ta mladi mož je bil nameščenec detektivske pisarne, ki sem ga poslal tja, ker nisem utegnil priti osebno... Najbolj nadarjeni detektiv, kar jih imam. Pred seboj imam njegovo poročilo. Promenadni čevlji, rumen površnik, črn klobuk, bedast obraz...“

To mi je bilo pa že preveč:

„Svinjarija, zato sem vas tedaj plačal, da me zdaj še žalite?“

„Kako to?“

„Oni, ki ga je bil vaš genijalni detektiv opazoval, sem bil jaz!“

Mihajl Šoščenko:

Carjeva brada

V listih je bila tale beležka:

„Vodstvo Goskina (ruskega državnega kina) namerava prirediti film ‚Rasputinova zarota‘. Osebe, ki mislijo, da so podobne carju Nikolaju II., carici Aleksandri Fedorovni, njeni dvorni dami Ani Virubovi ali nekdanjemu ministrskemu predsedniku Witteju, naj se javijo pri vodstvu Goskina.“

Bilo je na moskovskem bulvaru. Sedel sem na klopi in gledal, kako je padalo listje z dreves in ga je veter vrtinčil in gnal ljudem v obraz...

Sedel sem na svoji klopi na bulvaru in v mojem želodcu je nemalo krulilo, zakaj bil sem lačen... zelo lačen... Vso svojo gotovino sem bil potrošil in za poslednje kopejke sem si kupil pet poceni cigaret, ki naj bi mi potolažile glad. Misel na bližajoče se dneve lakote me je delala kar bolnega in tako sem sedel zatopljen v neprijetne misli. Zdajci je prišel proti moji klopi neki mož, prisedel in me začel gledati. Potlej se je zadovoljno nasmehnil, se odkril in mi rekel:

„Dragi prijatelj, prosim vas, obrnite nekoliko glavo, da vas vidim v profilu!“

Storil sem po neznančevi želji.

„Tako,“ je rekel in si pogladil brado. „Zdaj, prijatelj, pa bodite tako ljubeznivi in vstanite in hodite nekoliko gor in dol. Tako prosim!“

Tudi to željo svojega novega znanca sem izpolnil. Mož z brado me je ogledal z vseh strani, si zadovoljno pomel roke in rekel:

„Imenitno, vam rečem, imenitno!“

„Gospod,“ sem vzkliknil razjarjen, „kaj naj bo ta komedija?“

„Le nikar se ne vznemirjajte,“ je odvrnil neznanec. „Vidim, da ste brezposeln in nimate ničesar za pod zobe. Gotovo ne boste ugovarjali, če vam nekoliko pomorem!“

Segel je v žep, vzel iz njega elegantno denarnico, iz nje bankovec in mi ga dal. Brez besede sem vzel denar in potlej sva spet sedla.

Še enkrat me je premeril od nog do glave:

„Hm, vaša obleka je sicer ogoljena, a to ne bo hudega... Prijatelj, jutri ob šestih vas

pričakujemo v ateljeju Goskina. Evo vam naslova. Pridite zanesljivo.“

„Zakaj naj pridem v Goskino?“ sem nervozno vprašal.

„Vidite, vaš obraz spominja na neko osebo, ki jo potrebujemo za film. Mi vas nastavimo in vam bomo plačevali tedensko plačo, s katero boste lahko brez skrbi živeli. Zaposleni boste najmanj teden dni. Velja?“

Ponudil mi je roko in jaz sem udaril vanjo.

„Torej jutri ob šestih, prosim, bodite točno v ateljeju. Razumeli?“

Neznanec je vstal, pozdravil in šel svojim putem. Ko mi je izginil izpred oči, sem pogledal bankovec — bil je červonec.

Začutil sem se prerobenega. Moja prva pot je bila k brivcu. Dal sem se obriti in ostriči brado in sem bil spet podoben civiliziranemu človeku. Potlej sem šel v restavracijo, se najedel in napil, in ko mi je bilo vsega dovolj, sem stopil v trafiko ter si kupil finih cigaret, svoje prejšnje, ki niso bile nič prida, pa sem vrgel proč. Zvečer ni bilo červonca nikjer več, a to me ni motilo, zakaj vedel sem, da sem za teden dni preskrbljen.

Točno ob šestih zjutraj sem bil v ateljeju Goskina in vprašal po režiserju.

Prišel mi je naproti, a me ni spoznal in me surovo vprašal:

„Česa želite?“

„Včeraj ste me nagovorili na bulvaru, mi dali červonec in mi rekli, naj pridem danes ob šestih,“ sem odgovoril.

Pogledal me je pozorneje, zmajal s svojo bradato glavo in nervozno zakričal:

„Tepec, kaj ste pa napravili?“

„Kaj sem napravil?“ sem zajecjal v zadregi.

„Kje je vaša brada? Zakaj ste si jo obrili? Idijot! S svojo brado ste bili tako podobni carju Nikolaju II., da sem vam to vlogo namenil v filmu!“

„Ali si ne bi smel nalepiti umetne brade?“

„Neumnost, kaj še! Tak bedak!“

Zagrozil mi je s pestjo in moral sem tri dolge tedne delati kot statist, ker mu nisem mogel vrniti červonca.

Zdaj sem spet brezposeln, gladujem, sedim na bulvaru, si dam brado rasti in čakam na svojo srečo.

T · I · G · E · R

N A P T I S A L M A X B R A N D

Prejšnja vsebina:

Jack Lodge, edini sin imovitih roditeljev iz tako zvanih boljših krogov, je goden za ženitev — tako vsaj trdi njegova mati, ki je vsa nesrečna, da se sin prav nič ne mara ukvarjati z nežnim spolom. Jack je krepak, visokorasel mož tridesetih let in ima za seboj nemalo prebitih nevarnosti in pustolovščin. Ravno danes ga je mati spet pestila zaradi ženitve. Jack se je izvijal, kolikor je mogel; ko je bil malone že v zagati, je najavil sluga Cecila Darlinga, Jackovega tovariša na potovanjih po Južni Ameriki in Afriki. Prišel ga je vabit s seboj na lov v afriško džunglo.

Jack ne ve, kaj naj stori. Materi se ne bi rad zameril, a Darlingov predlog je prezapeljiv. Ne more mu odoleti, — pojde!

Drugo jutro se pelje Jack s svojim strežajem Sanfordom kupovat težko lovsko puško. Zdajci zagleda na cesti nenavaden prizor: množica hoče pobiti nekoga šoferja, češ da je nalašč povozil branjevca, ki je prodajal sadje na ulici. Ze lete kamni na šoferja, že se bliskajo noži; tedaj pa se, kakor zraslo iz tal pojavi zraven šoferja neko dekle — in v trenutku se pobesijo vse roke in izginejo vsi noži.

„Lažeš!“ je zavpila. „Saj sem videla. Njegova zadnja kolesa so mu zdrsnila.“

Obrnila se je k branjevcu. „Butec debelo-glavi, spravi se domov in si izmij obraz. Saj ti ni nič hudega. Drugič bolje pazi!“ Povzročitelj vsega razburjenja se je osramočen obrnil in množica se je zagrohotala.

„Pa tudi vi drugi glejte, da se domov spravite! Saj zavirate promet in kalite mir in pokoj. He, gospod stražnik!“

Pomigala je dozdevni roki postave in množica se je razkropila ter se zgrnila na pločnike. Deklica je skočila s stopice, vendar je ostala sredi ceste, dokler ni usodni avto izginil za najbližjim, cestnim vogalom.

„Stojte!“ je velel Jack, ko je hotel šofer pognati. „Sanford, stecite čez cesto in skušajte kaj poizvedeti o tej deklici!“

Sanford je preletel obraz svojega gospoda in kakor da mu je ta pogled vse povedal, je storil po njegovi zapovedi. Z malomarno kret-njo si je zavihal ovratnik suknjiča, z drugo si je potegnil čepico na levo oko in že je bil na tleh. Malomarno je zavil v gnečo, na zunaj docela sličen ljudem, ki so se tam prerivali. Celo po načinu zibanja pleč in v gibanju vsega

mišičevja se je zdel, kakor bi bil zrasel med temi ljudmi.

Tale Sanford ima lastnosti, ki bi jih bilo vredno proučiti, si je dejal Lodge. Kakor knjiga je. Kolikor strani obrneš, nikoli nisi pri koncu.

Spustil se je nazaj na sedež in že je pozabil vse, kar se je okoli njega dogajalo. Čez kakih deset minut se je Sanford vrnil in premenil vlogo predmestne barabe z vlogo dovršenega gosposkega strežaja. Njegov gospod si ga je ogledal s pokojnim zadoščenjem.

„Mary Dover ji je ime,“ je poročal Sanford. „Brez staršev je; po smrti svojega očeta vodi krčmo ‚Pri ukročenem merjascu‘ tamle onkraj vogala. Najemnino plačuje za vso hišo izvzemši nekaj trgovskih lokalov na cesto, v gornjih nadstropjih pa so prenočišča. Ljudje, ki tja zahajajo, so precej čudna družčina; toda vsi jo imajo zelo radi in jih ima dobro na va-jetih. Lokal sam se mi vidi malce sumljiv, pravijo pa, da se v njem ne dogaja nič nespo-dobnega. Zvedel sem, da se strogo ravna po zakonu in ne toči žganih pijač. V hiši je zajtr-kovalnica z nedolžnimi okrepečili, razen tega pa kuha juho, ki jo deli po grošu pisker in jo lahko dobi vsak, ki pride in se postavi v vrsto. To delo usmiljenja zalaga z denarjem star mož, ki mu pravijo Belobradec, a največ zaslug ima za to po sodbi ljudi Mary Doverjeva.“ Sanford je končal svoje poročilo; Jack Lodge je vzdihnil.

„Vse to ste gotovo že prej vedeli, kaj ne, Sanford?“

„Prej? Kako to mislite, gospod?“ se je začudil strežaj.

„Nu, najbrž ste bili že prej kaj poučeni o teh ljudeh; videl sem, da ste se na mah pretvorili v človeka njihove vrste.“

Nasmehnil se mu je in Sanford je dobil rdeče pege na obrazu. „Te vrste ljudi sem pogosto opazoval, gospod,“ je odgovoril.

„In v tem kratkem času ste vse to doznali o Mary Doverjevi?“

Sluga je brez strahu pogledal gospodu v oči.

„Nu, vesel bi bil, da imam vaš pogled. Si-cer pa vi itak takoj vse vidite.“

Velikonočna številka „Romana“ bo izredno zanimiva, na kar že danes opozarjamo!

„Da, gospod.“

„Drugo še razumem. — Naleteli ste na kega starega blebetavca in ste izvrtali iz njega; toda kako veste, da se v lokalu ne dogaja nič nespodobnega, in kdo vam je povedal, da jih ima deklica tako na vrvcu?“

„To sem čital na njenem obrazu.“

Gospod in sluga sta se za trenutek srečala z očmi.

„Sanford, mnogo je na vas, kar moram ob-čudovati; na primer, da nikoli ne govorite o svoji prošlosti —“

„Gospod —“

„Tiho! Nisem radoveden. Toda kar se tiče te Mary Doverjeve —“

Umolknil je in se jel igrati z glavico svoje palice. Ko je vzdignil glavo, so bile njegove oči jasne.

„Zanima me to dekle, Sanford. Spremili me boste v njeno hišo.“

Odprl je vrata avtomobila.

„Gospod!“ je zajeceljal Sanford. „Oprostite, ali —“

„Kaj vraga vam je? Zdi se mi, da vas je groza!“

„Da, groza misli, da hočete K ukročenemu merjascu.“

„Nevarno, jeli?“

„Čudna sorta se tam zbira.“

„Dejal bi, da ste vi naglo z njimi opravili.“

„Ker sem se potuhnil.“

„Hm,“ je zategnil Lodge in čudno obletel slugov obraz.

„Potlej pa,“ je naglo povzel Sanford, „tale Mary Doverjeva —“

„Kaj je z njo?“

„Od blizu, gospod, ni tako strašno mi-kavna.“

„Ne?“

„Ravno narobe, gospod.“

„Sanford, zdaj moram pa že postati žaljiv.“

„Prosim, gospod.“

„Nekateri ljudje so rojeni zlovestniki.“

„Da, gospod.“

„Nekateri postanejo s časom.“

„Zelo točno, gospod.“

„Vi, Sanford, ste se pa že taki rodili in z vzgojo in vajo ste si to lastnost še izpopolnili.“

„Gospod!“

„Neumnost, Sanford. Moje oči vidijo prav tako dobro, kakor vaše, čeprav morda niso

Pošljite naročnino!

tako vajene oprezanja po kotih. Dekle je lepo.“

„To je res, gospod.“

„A če bi bila tudi grda ko čarovnica, Sanford, bi bilo vendarle nekaj čudovitega na njej.“

„Da, gospod.“

„In to je njen duh. Svetil je iz nje kakor luč. Udaril je čez vso to tolpo do mene, ta duh, ta iskra. Bila je ko plamen.“ Vžravnal se je bil in skrčil roko v pest; zdaj je spet sedel nazaj in pokojno dejal:

„Spremite me k njej, Sanford.“

„Zelo dobro, gospod.“

Splezal je iz voza in pridržal vrata odprta; toda Lodge se je še pomišljal.

„Kaj vam spet roji po glavi?“

„Na vašem mestu, gospod, bi se preoblekel, preden bi se odpravil v tak lokal.“

„Aha, razumem, napraviti se moram malce bolj raztrgano.“

„Da, gospod.“

„Potem bi se pa najprej vrnila domov, da si izberem kaj primernega.“

„Ne gre, gospod.“

„Zakaj ne?“

„Saj nimate ničesar, kar bi bilo za rabo.“

„Hudiča, kje pa naj si potem vzamem te stvari?“

„Za pet dolarjev, gospod, vam jih pre-skrbim na starini.“

„Potem pa le brž in brez obotavljanja.“

Se enkrat se je sluga pretvoril kakor prej in skočil iz voza, toda to pot je stopal s pobešeno glavo in zamišljen skozi množico.

PETO POGlavJE

Priprave

Čez uro je stal Jock Lodge v novi obleki pred svojim velikim zrcalom. Imel je črne čevlje z rjavimi vložki, sive kockaste hlače, ki so mu segale komaj do čevljev, rjav žaket, kakršni so bili v modi pred dvema letoma, na koncu rokavov že dokaj ogoljen in preslegast in svetel po šivih, trd klobuk in zeleno marogasto srajco brez ovratnika. Jack Lodge se je zadovoljno ogledal z vseh strani.

„Divje ste me našemili, Sanford, saj nisem več podoben spodobnemu človeku,“ je smeje se rekel svojemu slugi.

Sanford si je še enkrat pozorno ogledal svojega gospoda in zmajal z glavo.

„Tako ne gre, gospod,“ je rekel s pomislekom.

„Veliki Bog, Sanford, kaj pa naj še storim? Ali naj si na vse zadnje nadenem še lasuljo?“

„Da, vaši lasje!“ je vzkliknil sluga, kakor da ga je zdaj šele prešinilo spoznanje. „Prosim, snemite klobuk.“ Jack je storil po njegovi želji. „Oprostite, gospod.“ Z eno kretnjo je spravil Jackove lase na temenu v nered, še ena kretnja in prednji čop las mu je padel na čelo. „Zdaj, prosim, pa si spet posadite klobuk na glavo.“

„Dobro!“ je vzdihnil sluga. „Za sto odstotkov bolje.“

„Ali, Sanford... saj sem kakor kak klatež!“

„Tri vloge utegneta igrati, gospod. Ali se izdaste za poštenega delavca, ali za delo mržečega postopača ali pa za zločinca.“

„Nu, po... si izberem poštenega delavca.“

„Zelo obžalujem, gospod, a z vašimi rokami to ne gre, premehke so in konci prstov ne dovolj široki.“

„Takah malenkosti vendar nihče ne opazi!“

„Gospod, v tanglu je ni stvari, ki je ljudje ne bi opazili. Tam morajo vse imeti v očeh; in to jim ni samo šala, življenje in smrt utegneta biti odvisni od takih malenkosti. Kakor hitro se med njimi pojavi tujec, si ga natančno ogledajo in precenijo in pretehtajo njegove lastnosti. To opravijo z naglimi pogledi od strani, store pa temeljito, zakaj tujec bi utegnil biti ogleduh, ki se je preoblekel v delavca.“

„Nu, potlej sem pa postopač, kakor pravite.“

„Za to bi potrebovali boljše obleke. Saj je lahko zanemarjena, toda popolnejša mora biti. Imeti morate ovratnik, ki sme seveda biti umazan, in precej pestro dolgo ovratnico. Dobro je, da ste neobriti, imeti pa morate lepo svetlo ovoščene čevlje. Vrh tega, gospod, vaš obraz ni za to to.“

„Cudno, Sanford... Ali ste bili kdaj za kulisami?“

„Samo dar opazovanja, gospod.“

„Hm,“ je zamrmral Jack Lodge in preletel strežajev obraz. Toda Sanford ni trenil z očmi.

„Torej nisem za drugo kakor za zločinca?“

„Zelo obžalujem, da je tako, gospod.“

„Skratka, bili bi zelo veseli, če bi opustil misel na poset ‚Ukročenega merjasca.‘“

„Res je, gospod.“

„In vendar ne kažete namena, da bi mi skušali to misel izbiti iz glave?“

Strežaj se je nasmehnil.

„Kot zločinec bi, denimo, utegnili biti tiste vrste, ki krade ženske torbice, ali kaj sličnega.“

„Fej!“

„Vem, gospod. Tudi to ni za vas. Kako pa s plahtanjem kmetov? Tudi nič, prereditih besed ste. Že vidim, gospod, da vam ne ostane drugega kakor vloga pravega zločinca.“

„To je strašna misel, Sanford!“

„Drugega ne vem, gospod.“

„Lepo. Torej naj igram vlogo svedrovca ali roparskega morilca?“

„Zelo žal mi je, gospod, vendar je to še najlažje.“

„Zakaj?“

„Ker vam ni treba nič govoriti, gospod; vrhu tega bi bil jaz pri vas in vam, če bi bilo treba, namignil kaj in kako.“

„Vi hočete z menoj v to jamo razbojnikov? Ali se ne bojite, da bi utegnili kaj iztahniti?“

Strežaj je porabil priliko, da je zaprl vrata, ki so bila samo priprta, in obraz mu je preletel lahen usmev, ki pa je bil že izginil, ko je spet pogledal gospodarju v obraz.

„Samega vas ne morem pustiti tja.“

„Saj vendar nisem več otrok, Sanford.“

„Gotovo ne. Otrok bi se smel povsod v tanglu pokazati in vsakdo bi mu pomagal, če bi mu kdo hotel kaj žalega storiti; celo slaboten in bolehen možki bi bil precej na varnem, toda mož kakršen ste vi, gospod —“ zmajal je z glavo.

„Zakaj?“

„Vi ne spadate v to vrsto ljudi; kakor hitro vas izpregledajo, vas osumijo, da ste ogleduh — iz vrst tajne policije.“

„Razumem. Toda osumijo me lahko mirne vesti. Kakor da ne bi bilo sredstev in potov, da ljudi prepričam.“

Njegov pogled se je pomenljivo ustavil na njegovih krepkih pesteh.

„Če bi se mogli boriti na pošten način, gospod, bi me ne bilo skrb; saj sem vas že videl pri boksanju. Toda ti ljudje se radi ognejo neprijetnostim, in kadar počijo, gledajo, da čim hitreje opravijo.“

„Aha!“

„Zelo učinkovito je na primer, če od nekoč prileti stol, prav tako prihrani iz kakega kota zalučana steklenka nič koliko trušča; tam namreč trušča ne preneso. In tudi kar se tiče pravega boja na pesti, gospod, ne poznajo obzirnosti; prav tako rabijo noge kakor nohte, da, celo zobe. Pravijo, da se je nekoč stepel v tanglu neki boksarski prvak. Ko so potem napravili zapisnik, so mislili, da je moža oklal stekel pes — v resnici pa je vse to opravila roka enega samega moža.“

„Tudi noge rabijo, pravite?“

„Da, gospod, tudi noge.“

„Potlej pa je res bolje, če boste tudi vi zraven. Ali se odpraviva?“

„Dobro bo, gospod, da vam vendarle dam še nekaj navodil.“

„Z ‚gospodom‘ boste morali prenehati, Sanford, kadar se pojaviva tam doli, kaj menite? Nu, kakšna navodila imate v mislih?“

Sanford se je nasmehnil. Potlej pa mu je nasmeh otrpnil; Jack Lodge se je ves presečen zagledal v slugo, ki si je počasi in zamišljeno segel v lase, da so mu zanikarno stopili pokonci. Njegova usta so izgubila dotedanji resni izraz in se skrivili v prevzeten in porogljiv režaj; njegove drugače tako brezizrazne in naivne oči so iznenada oživele. Z naglo kretnjo si je odpel suknjič, roke so mu zdrknile v hlačna žepa in ramena sunila naprej — skratka, pred očmi svojega gospoda se je Sanford prelevil iz uslužnega in spoštljivega lakeja v samozavestnega moža s prezirljivim nastopom.

„Ze vem, koliko je pri vas ura bila, tovariš!“ je izpregovoril Sanford in s kritičnimi očmi premeril mišičasto telo svojega gospoda. „Pokazati vam moram, kakšni so ljudje tam doli. Če hočete k njim, se morate nekoliko drugače vesti, razumete?“

Jack je pomežiknil z očmi, toda Sanford ni odvrnil smeha.

„Poskusite s hojo,“ je oblastno velel sluga.

Poslušno je gospod prestopil.

„Gnila repa! Ali mislite, da ste na promenadi z drobnonogo frajlico? Ne, ste pa že v zmoti. Morate se tako rekoč zriniti skozi ljudi.“ Sluga je stopil k njemu. „Čujte torej, tovariš, dobro vem, da ste pravkar zvtali blagajno, in razen mene je tu še kak tucat bratov. To vam je znano in zato morate dobro paziti na vsakega izmed njih. Razumete?“

To rekši je nekajkrat prestopil in njegova hoja je bila docela izpremenjena. Hodil je tako rekoč oprezno kakor po jajcih, a vendar je nastopal z neko nesramnostjo in postavljal noge varno kakor mornar, če hodi po suhem. Z ene plati se je videl kakor človek, ki je odločen utreti si pot skozi gnečo ljudi, ne da bi le za trenutek izgubil ravnovesje, z druge plati pa kakor človek, ki je pripravljen pri prvem znaku nevarnosti izginiti na varno; in vse to brez najmanjšega pretiravanja, ki bi utegnulo ljudi opozoriti nanj.

„Ali ste razumeli?“ je vprašal strežaj in se obrnil k Jacku.

Le-ta je samo lahko pokimal in nato poskusil oponašati Sanfordovo hojo; sluga pa je odkimal.

„Poglejte: Ime vam je ‚Zajfar‘ in ste ravno zaklali berto, ko so polipi stvar izvohali, in ker ste se hoteli brž zjulguljiti, ste morali enega od njih osmoditi. Zato ste se zarili v tangle in bi se tu radi malo odpočili, pa se bojite, da vam niso nosovi na vratu; če vas hopsnejo, morate imeti že prekleto kačo, da vas pošljejo samo za pet let na ričet.“

Jacku Lodgeu je sapo zaprlo.

„Prevedite mi, Sanford,“ je rekel.

Strežaj je vzdihnil, pomislil, kaj je bil rekel, in potem jel takole pojasnjevati: „Ime vam je ‚Zajfar‘, ker rabijo svedrovci blagajn milo za dinamit. Pravkar ste bili vlomili v blagajno. Policija pa je to izvohala in ste morali streljati na stražnika, da se rešite. Potlej ste pobegnili v tangle, kjer bi radi ostali dotlej, da se stvar poleže, a se bojite, da vam ni policija za petami; če vas dobe, si lahko častitate, ako vam prisodijo samo pet let.“

„A če bo kdo tako z menoj govoril, ga ne bom niti besedice razumel.“

„Saj vam ni treba odgovoriti.“

„A potem bodo ljudje užaljeni.“

„Če boste spretni, vam skoro ne bo treba ust odpreti. Nu, ogovorite me zdajle!“

Obrnil se je stran in se naredil, kakor da Jacka sploh ne vidi.

„Dober dan,“ je rekel Jack.

Strežaj je počasi obrnil glavo in z ostrimi, trdimi, odklonilnimi pogledi premeril Jacka Lodgea, potem je prikimal. Izgovorjena ni bila niti besedica, vendar je Jack razločno čutil, da ga je oni odslovil.

„Mislim, da razumem,“ je zamrmral.

„Se nekaj, gospod. Če pride do tepeža, ali obljubite, da se spravite na varno, preden postane stvar resna?“

„To bi bilo seveda proti mojemu boljšemu prepričanju, a ker mi vi svetujete, ki se očitno dobro spoznate v tanglu — obljubim. Če pa mi ne bo mogoče, Sanford, bom skušal na svoj način opraviť z ljudmi. Jaz sem bil tisti, ki sem se lotil te stvari, in zato vas prosim za častno besedo, da ne boste vzdignili roke v mojo obrambo.“

„Kako, gospod?“

„Odgovorite!“

„Le, če bo skrajna sila —“

„Ne, tudi tedaj ne. Obljubite, Sanford.“

„Obljubim, gospod. Dal Bog, da ne pride do najhujšega!“

Jack Lodge in njegov sluga sta bila že toliko skupaj prebila, da Jack ni mogel dvomiti o Sanfordovem pogumu; toda poslednje besede je bil izgovoril tako goreče, da ga je Jack začuden pogledal. Spomnil se je soparnega večera v džungli, ko sta v somraku po naključju zašla v tigrov brlog. Ko sta se zdaj odpravila v tangle, je videl Jack v strežajevih očeh prav isti obupno napeti izraz kakor takrat.

Šesto poglavje

„VENBACITELJ“

Ko sta bila že sredi tangla, se je od daleč oglasilo tuljenje tovarniških siren, ki so oznanjale poldan; in tedaj so se ulice na mah izpremenile. Razbijanje kladivarjev in zidarjev na najbližjem stavbnem cdru je prestalo; število tovornih in trgovskih avtomobilov se je skrčilo na tretjino. Utihišlo je visoko vreščanje žensk in otrok in namestu njega je naraslo nizko godrnjanje moških glasov; z vseh strani so se zbirali čelavci iz podzemlja in z novih stavb.

Dan je bil topel in neprijazen, drobna megla je visela nad mestom in ogrinjala najvišja nadstropja nebotičnikov. In spričo razmerno tihega mrmranja moških glasov se je zdelo mesto ta trenutek kakor izumrlo. Na vseh vogalih so sedeli delavci in používali svoje borno kosilce.

Prišla sta na konec ulice, kjer se je gnetlo nenavadno mnogo ljudstva.

„Tu je ‚Pri ukroćenem merjascu,‘“ je rekel strežaj.

Lokal je bil videti kakor vsaka druga krčma v tem delu mesta. V nihalnih vratih je bilo srednje steklo ubito, nad njimi pa je bleščal velik napis: „Rodbinska restavracija“. Cela vrsta ljudi se je neprestano vsipala skozi vrata in Jack Lodge in Sanford sta se komaj prerinila skozi nje.

Prišla sta v nenavadno veliko gostilniško sobo, ki je bila polna samih majhnih miz z železnimi nogami. Za njimi so sedeli jutranji gostje, ki so jim stregli dva natakarja in kuhar z veliko belo čepico in zamazanim predpasnikom.

Vrsta ljudi je pritisnila mimo pulta, kjer je stala Mary Doverjeva. Na prvi pogled jo je Jack Lodge komaj prepoznal, zakaj pomnil jo je s plamenečimi očmi, ki je z njimi ukrotila drhal na cesti; zdaj pa je bila resna in njen obraz se je v somraku pivnice videl skoro bled. Pred seboj je imela dva velika kotla juhe in kave in velikansko skledo s kruhom; iz teh posod je neprestano zajemala in vlivala v eno skodelico kave, v drugo juhe, mimo tega je dobil vsak še kos kruha.

Jack se je postavil s Sanfordom v vrsto. Počasi, a v redu je dolga kača ljudi defilirala mimo nje. Deklica si je vsakega ogledala; časih so se zjasnile njene črte, časih tudi zmračile, tretjič spet ga je odpravila čisto brezbrizno. Mnogo tega, kar je rekla, je bilo Jacku nerazumljivo. Sandorf, ki je stal za njim, mu je tolmačil.

„Čula sem, da si šnops obesil?“

„In še kako, za zmerom. Vražje žganje, hujše je od dinamita!“

„Kaj pravi tvoja roka?“ Te besede so bile namenjene velikemu možaku, ki je nosil laket v obvezi.

„Imenitno se celi, Mary.“

„Naprej, Bud. Vidiš, da zadržuješ vrsto. — Po kaj si pa ti prišel, kosmač?“

Neobrit obraz se je plašno ozrl k njej; bil je tršat, zastaven možak.

„Nič, Mary; kos kruha mi daj, potem pa izginem.“

„Niti drobtinice ne dobiš. Poglejte, dečki, ta capin se predrzne usajati.“

„Nekaj bom že dobil,“ se je zarežal postopač, naglo pograbil pol hleba kruha z mize in se izmuznil skozi množico.

Mary Dover se ni zganila, le njen glas je zdajci zletel preko vseh teh glav za ubežnikom. „Zaprte vrata! Primite lopova!“

Oba izhoda je takoj zajezila množica in potepuh je bil mahoma obdan z živim zidom. „Kakšna beznica je, to?“ je zagodrnjal. „Pustite me ven, ste čuli?“

„Larry!“ je vzkliknila Mary z glasom, ki mu je bilo videti, da je vaje zapovedovanja.

Na njen klic se je pojavil najzastavnejši korenjak, kar jih je Jack kdaj videl — morda ni bil tako visok kakor on, gotovo pa kakih trideset funtov težji, in vsak teh funtov se je razodeval v njegovih mišicah. Izlahka se je prerinil skozi množico; odrinil je ljudi vstran kakor prereže krma ladje valove.

„Njen ‚venbacitelj!‘“ je šepnil Sanford Jacku.

Larry ‚venbacitelj‘, je položil roko postopaču na ramo in le-ta se je razdražen obrnil; ko pa je spoznal Larryja, je odrevenel. Šele ta trenutek je Jack spoznal, kakšen dedec je Larry; zakaj potepuh je bil krepak dečko, toda v Larryjevih rokah je bil ko otrok.

„Pusti me!“ je zajavkal tat.

„Kos kruha je sunil,“ je zavpila Mary. „Ne stori mu zlega; primi ga za ušesa in postavi na hladno!“

Larry se je jetniku zlovešče zasmeljal; iztrgal mu je hlebec iz onemogle roke, ljudje pred vrati so napravili prostor in trenutek nato je tat nalik žogi zletel na cesto. Preden je bil na tleh, so se vrste za njim že spet sklenile.

Jacka je pretreslo. V dolgih letih bokarskih vežb se je med vrvmi srečal z neštetimi velikimi in krepkimi možmi; toda igranje Larryjevih pleč v svetlovišnjevi svileni srajci je svedočilo o uprav orjaški moči. Bil je diven dedec; skoro bi bil zal, da ni imel neko-

liko premajhnega in potlaččenega nosu in preokorne brade. Jacku, ki ni mogel oči odvrniti od njega, se je zdelo, da je v njem nekaj neizrekljivo prirodnega. Pomislil je, kako bi bilo, če bi se spoprijel z njim, a že ob sami misli ga je stresel strah; toda tak strah se je pri njem vselej obrnil v blazno smel pogum.

„Če se ti kak dedec ne pokori, Mary,“ je rekel Larry zibaje se proti njej, „samo pomigni, kosti mu potlej že jaz prerahljam.“

„Le mirno, Larry,“ je odvrnila deklica. „Rajši ne rabi preveč svojih šap, drugače, veš, ti še pogrebne troške naprte!“

‚Venbacitelj‘ se je zarežal, da se mu je razširil obraz, a se je naglo spet obvladal in s strogim pogledom premeril vrsto ‚juharjev‘, kakor oficir, ki nadzira svoje moštvo.

Njegov pogled je obletel vrsto in se ustavil na Jacku Lodgeu. Le-ta se je vzravnaval in začutil, kako ga je izpreletelo po hrbtu, kakor bi mu bila električna iskra udarila v možgane in švignila po hrbtenici. Neizrekljiva groza ga je obšla; čutil je, da mu je obraz pobledel in zažarele oči. Dalje prihodnjic.

V vlakcu. Ker je v vagonu precej zakajeno, odpro okno. Takoj se oglasi neka dama: „Prosim, zaprite okno, zdravnik mi je rekel, da je zame zelo nevarno, če se vozim pri odprtem oknu.“ Storjeno. Pa zavjauka druga dama. „Prosim, odprite okno, drugače se še zadušim.“ Nastane prerekanje, potniki se razburijo. Tedaj pa se oglasi starejši gospod, ki je dotlej mirno poslušal: „Zaprimo okno, da se tale dama zaduši, potem ga pa odprimo in tako se na lep način iznebimo obeh in bomo imeli mir.“

Mati (svoji hčerki na dan poroke): „Poslušaj, Nuša, če hočeš biti vestna gospodinja, moraš paziti na tri stvari: 1. na blagajno, 2. na večni ključ in 3. na poslednjo besedo.“

„Oče, kaj je to luksuz?“ — „Luksuz, dečko, je, če nosi človek, ki ima polno brado, še ovratnico!“

Jernač je bil dolgo v Ameriki in se je vrnil bogat in napihnjen med svoje. Da se mu malo prikupijo, ga povabijo vsi bližnji in daljni sorodniki na ljubljansko velesojem, kjer si ogledajo tudi živalsko razstavo. Toda vse, kar mu pokažejo, mu je premajhno in premalenkostno. Na vse odgovarja vselej z istimi besedami: „Pri nas v Ameriki, tam so živali desetkrat tolikšne.“ Ljudem je postalo počasi že vsega malo preveč. Ko pride družba do želve, upraša Amerikanec: „Kaj pa je to?“ Njegov starejši brat, ki je že komaj čakal, da mu primerno jezik zaveže, odgovori: „Navadna uš, in če boš spet rekel, da imate onstran luže desetkrat večje, ti jih primažem par krepkih čez gobec.“

PISANE ZGODBICE

Tristan Bernard sreča nekega dne znanca, ki se mu je zaradi njegove puhloglave blebetavosti vselej najrajši ognil na sto korakov. Znanec ga seveda ustavi in ogovori.

„Ali bi vas smel jutri povabiti na večerjo?“ — „Hvala, ne utegnem.“ — „Tedadaj pojutrišnjem?“ — „Hvala lepa, tudi pojutrišnjem sem zelo zaposlen.“ — „Nič hudega, pa recimo danes teden?“ — „Na žalost imam takrat krst.“ — „A čez štirinajst dni?“ — Tristana Bernarda je minilo potrpljenje. „Nemogoče, takrat imam pa pogreb.“

Georges Clemenceau je bil po poklicu zdravnik, vendar tega poklica ni izvrševal. Nekega dne se mu je pa v senatu ponudila prilika, da pokaže svoje zdravniško znanje. Senatorja Guyot-Dessaigna je namreč zadel kap. Ko so predsedniku to povedali, je takoj pohitel k njemu in ga začel strokovnjaški preiskovati. Po končani preiskavi je Clemenceau izjavil: „Nič hudega, čez uro bo dober.“ Drugi dan je bil senator Guyot-Dessaigne mrtev.

Pevka, ki bi bila rada v kabaretu nastopila z novo točko, je poslala znanemu libretistu tole brzovjavo: „Prosim, pošljite nov šlager. Če dober, pošljem ček.“ Nakar je dobila odgovor: „Pošljite ček, če dober, pošljem šlager.“

Ravnatelj nekega dunajskega gledališča so vprašali, kako je zadovoljen. Odgovoril je: „Gledališče je zelo veliko in ima mnogo sedežev; vanj gre mnogo več ljudi kakor jih noter pride.“

Neki pevec je v družbi, v kateri je bil tudi Bernard Shaw, zapel staro pesem. Ko je končal, se je obrnila neka že ne več mlada dama, ki je bila vsa navdušena za pevca, k Shawu: „O, kako lepa je ta pesem! Spominja me na mojo mladost...“ „Res?“ je odvrnil neizprosni ironik, „da je ta pesem tako stara, pa res nisem vedel.“

Vojvodinja Marlboroughova je bila vse prej kakor ljubezniva dama, posebno oblastna je bila s svojim nožem. Ko je nekoč vojvoda zbolel, mu je vojvodinja prinesla neko domače zdravilo in je na vsak način hotela, da ga mož vzame. Le-ta pa ni kaj zupal njeni medicinski spretnosti in ji je rekel, da se rajši ravna po nasvetih svojega zdravnika dr. Gartha, ki je stal zraven postelje. Njegovo ugovarjanje je visoko damo razjezilo. Zacepetala je z nogami in zapila: „Tak vzemi vendar; če ne pomaga, me lahko

obesijo!“ Tedaj se je dr. Garth sklonil k bolniku in mu šepnil na uho: „Vzemite, vojvoda! Če ne pomaga na en način, bo pa na drugi!“

O velikem nizozemskem slikarju Francu Halsu (1584—1666) pripovedujejo tole zabavno anekdoto:

Nekega dne ga je posetil mladi van Dyck, znameniti holandski slikar, ki mu je bilo takrat dva in dvajset let. Hals je bil petnajst let starejši. Mladi in stari mojster se takrat še nista poznala. Van Dyck si je dovolil šalo, da Halsu ni povedal svojega pravega imena, nego se mu je predstavil za imovitega tujca, ki bi se mu rad dal slikati. Samo mudri se mu, ker mora že čez nekaj ur dalje. Hals je marljivo šel na delo in napravil sliko še prej kakor je bilo dogovorjeno. Tujec mu je izrazil svoje zadovoljstvo, a ni pokazal nikakega začudenja nad Halsovo spretnostjo. Samo nasmehnil se je in rekel: „Kakor vidim, slikarstvo ni tako huda reč. Radoveden sem, kaj bi jaz napravil, če bi vloge zamenjala.“ Hals je seveda takoj pristal. A kaj kmalu je videl, da se tujec dobro razume v ravnanju s čopičem in paletjo. Vendar si je zaman ukvarjal glavo, kdo bi neki utegnil biti. Ko pa je neznanec drugo sliko še hitreje izvršil kakor prvo, je planil k njemu, ga objel in vzkliknil: „Človek, ki zna take stvari, je ali van Dyck ali pa hudič!“

VSAKA ŽENA JE SREČNA

ako vidi, da je njen trud nagrajen z uspehom. To velja osobito za pranje. Zato, gospa, da ne bo razočaranj — perite dosledno le s pravim terpentinovim

MILOM »GAZELA«

Velika izbira spomladanskih klobukov pri
ZOFIJI MAHNIČ
LJUBLJANA — Sv. Petra cesta šte. 8. ☎

DRŌBIŽ

Citrona ni sad, ampak jagoda.

V Chilu je doma neka vrsta kokoši, ki leže zelena jajca.

Na pokopališču v Marbleheadu (Massachussets, Združene države) so pokopane samo ženske. Vsi moški so našli smrt na morju.

Novo rojen kenguruj je dolg samo 2 centimetra in pol.

Aspirin kot zdravilo je prvi uporabljal Dreser (1899).

Jezero Titicaca („Jezero nad oblaki“) je največje jezero v Južni Ameriki. Leži 3000 metrov visoko in nima odtoka; v njegovi vodi železo ne zarjavi. V tem jezeru živi samo ena vrsta rib.

Veliki matematik Einstein je padel pri izpitu iz matematike. Takisto ni prestal sprejemnega izpita na tehniški visoki šoli v Curihu.

Na vsakega petega človeka pride en avto — v ameriških Združenih državah. V Kanadi ima vsak 10. človek svoj avto, v Angliji vsak 38., v Franciji vsak 43., na Švedskem vsak 56., v Švici vsak 74., v Belgiji vsak 79., v Nemčiji vsak 134., v Italiji vsak 266., na Japonskem vsak 1107.

Ribiča Gabrerosa iz Pedrose v ameriških Združenih državah je sodišče zaslišalo v neki pravi, katere podrobnosti so segale 101 leto nazaj.

Če hočeš število 105263157894736842 pomnožiti z 2, prenesi zadnjo številko na začetek in dobiš 210526315789473684.

Zaba ne pije vode, nego jo samo vsrkava skozi kožo.

V Whittierju (Kalifornija) imajo mačko, ki ne prede.

V Brunu (Nebraska, Združene države) je neka kokla valila neprestano pet mesecev in izvalila v tem času 192 piščancev.

„Soldatententententoonsteeling“

Ta holandska trakučasta beseda pomeni po naše razstavo vojaških šotorov.

Kuhinja in dom

Sartelj — enostavni

Potrebščine: 10 dkg surovega masla, 2 rumenjaka, 1 celo jajce, 1 osoljek, ½ kg moke, ½ litra mleka, 15 dkg sladkorja, nekaj rozin, 1½ zavojček Dr. Oetker-jevega pecilnega praška.

Priprava: Ugneti dobro v skledi surovo maslo, sladkor, rumenjaka in celo jajce, sol, mleko in moko ter dodaj končno rozine in pecilni prašek. Testo deni v dobro namaščen, z moko natresen model ter ga peči počasi v zmerni vročini.

Hrenova omaka. Zmešaj v mleku 2 žlici moke in to zavri, dodaj nekaj žlic kisle smetane, malo goveje juhe in dobro zribanega hrena. Ko vse skupaj nekaj minut vre, odstavi in serviraj.

Sardelna moka. 3—4 sardele osnaži, sekaj s peteršiljem in čebulo, deni v svetlo prežganje in duši nekaj minut. Razredči z juho in omaka je gotova.

Prestice k čaju. Napravi testo iz 30 dkg moke, 20 dkg masla, 10 dkg sladkorja in 3 rumenjakov. Iz testa oblikuj prestice, potresi jih s kristalnim sladkorjem in peči.

Kako si pomagaš, če presoliš jed. Mnogokrat se gospodinjji ponesreči, da preveč soli jed. Pomagaj si takole: čez lonec, v katerem vre jed, pogrnj čist prtček in nanj natrosi suhe moke. Moka bo vsrkala iz vrele jedi sol.

Kaj storiš z vkuhanim sadjem, ki je začelo plesniti? Zgodi se časih, da se tudi najboljši gospodinjji pokvari vkuhanu sadje. Če zapaziš na vrhu plesnobo, takoj odpri kozarec. Z žlico odvzemi plesnobo in prekuhaj sadje. Dobro je tudi, da mu primešaš še nekaj sladkorja. Prekuhanu sadje zlij spet v kozarec in ga dobro zapri.

Kako ribaš zelo zamazana tla. Zavri v velikem loncu vodo z nekaj pestmi sode. Ko zavre, prideni še 2—3 žlice klorovega apna (dobiš ga v drogeriji). Pazi, da se ga ne dotakneš, ker ti sicer razje kožo. Z vročo raztopino polij tla, ribaj s krtačo, splahni s čisto, mrzlo vodo in zbrisi s suho cunjjo. Tako odpraviš vse madeže iz tal, pa tudi mrčesa se iznebiš.

Gospa, tudi vi boste prali dosle'no z milom „Gazela“, ako ga boste samo enkrat poskusili!

V prihodnji številki priobčimo posebno pretresljiv „Najstrašnejši trenutek mojeja življenja“.

Gospodinje!

zahtevajte povsod izrecno našo

Kolinsko cikorijo!

KAZ OBETA KINO

Elitni Kino Matica

Tel. 21-24

ZVOČNI KINO V LJUBLJANI

Monumentalni zvočni vefilm *NOETOVA BARKA*. Vesoljni potop sveta. *George O'Brien, Dolores Costello*. — Vesela filmska opereta *VALČEK LJUBEZNI* (Der Liebeswalzer). Govorita in pojeta v gl. vlogah *Lilian Harvey* in *Willy Fritsch*.

Kino Ljublianski Dvor

Telefon 27-30

KRALJICA MODE. Velešala smeja in ljubezni. *Harry Liedtke* in *Maria Corda*. — *KRALJ KRALJEV*. Gigantski vefilm *Cecila B. de Milla o Kristovem življenju in trpljenju*.

Kino Ideal

Buck Jones v filmu senzacij in pustolovščin *GROM IN PEKEL*. — Velenapeta drama *ZADNI DNEVI SAN FRANCISCA*.

MR. BAHOVEC

PLANINKA
ZDRAVILNI
ČAJ

„PLANINKA“ zdravilni čaj

iz najboljših zdravilnih zelišč, čisti in prenavlja kri in učinkuje izborno pri slabi prebavi želodca, zaprtju telesa, napanjanju, nerednem delovanju črev, hemoroidih (zlati žili), poapnenju žil, izpuščajih in žolčnem kamnu. Preprečuje kislino in zbujata tek. Pravi „Planinka“ čaj je zaprt in plumbiran in ima napis:

Lekarna Mr. Ph. L. Bahovec, Ljubljana

6

ter stane zavojček 20 Din

Pokopališka vrtnarija

Pavel Šimenc - Ljubljana, Sv. Križ

Cvetličarna Sv. Petra cesta števil. 33

Osk buje družinske grobnice, grobove skrci celo leto. Saditev tudi po načrtih. Velika zaloge okroglih lavorjev, palm itd. Za okrasitev dvoran pri različnih prireditvah se še posebno priporočam p. n. društvom.

V cvetličarni imam vedno v zalogi sveže cvetje, vence od priproste do najfinejše vezave, košarice in aranžmaje. Pošiljam tudi vsako množino na deželo.

Vrtnarija Sv. Križ. Cvetličarna Sv. Petra 33

Cene zmerne!

26

Postrežna točna in solidna!

Blagovna znamka

„Svetla glava“

se je obnesla. — Med tisoči znamk, ki se priglašajo vsako leto, pač pa ni nobena postala znana kakor ta. Radi pozornosti, ki jo vzbujata slika, in radi globokega svojega pomena je postal znak nepozaben.

„Znamka Oetker“ jamči za najboljšo kvaliteto po najnižjih cenah in radi tega načela so

Dr. Oetker-jev pečilni prašek

Dr. Oetker-jev vanilinov prašek

Dr. Oetker-jev prašek za pudinge itd.

tako močno razširjeni.

Letno se proda mnogo milijonov zavojčkov, ki pomagajo „prosvitljenim“ gospodinjam postaviti v kratkem času na mizo tečne jedi. Marsikatera ura se je prihranila, mnoge nevolje radi slabega kipenja močnikov je izostalo.

Otroci se veselijo, če speče mati Oetkerjev šartelj, in v otroški sobi ni ničesar boljšega, nego je Oetker-jev puding s svežim ali vkuhanim sadjem ali s sadnim sokom.

Pri nakupu pozor na to, da se dobe pristni Dr. Oetker-jevi fabrikati, ker se često ponujajo manj vredni posnetki.

Dr. Oetker-jev vanilinov sladkor je najboljša začimba

za mlečne in močnate jedi, pudinge in spenjeno smetano, kakao in čaj, šartlje, torte in pecivo, jajčni konjak.

Zavojček odgovarja dvema ali trem strokom dobre vanilije.

Ako se pomeša $\frac{1}{2}$ zavojčka Dr. Oetker-jevega izbranega vanilinovega sladkorja z 1 kg finega sladkorja in se dasta 1 do 2 jajčni žlici te mešanice v skodelico čaja, tedaj se dobi aromatična, okusna pijača.

Dr. Oetker-jevi recepti za kuhinjo in hišo

prinašajo izbiro izvrstnih predpisov za pripravo enostavnih, boljših, finih in najfinejših močnatih jedi, šartljev, peciva, tort itd.

Za vsako obitelj so največje važnosti, ker najdejo po njih sestavljena jedila radi svoje enostavne priprave, svojega odličnega okusa in svoje lahke prebavljivosti povsod in vedno pohvalo gospodinji — tudi onih, ki stavijo večje zahteve — in ker je, kakor je pokazala izkušnja, vsako ponesrečenje tudi pri začetnicah izključeno.

Oetker-jevo knjigo dobite zastoj pri Vašem trgovcu; ako ne, pišite naravnost na tovarno

DR. OETKER, MARIBOR.

18